Lichaamstaal

"Ober, er komt geen zout uit de strooier." Meewarig kijk de ober de gast aan. "Misschien als u het potje omkeert en de gaatjes naar beneden houdt?..." Dit onwaarschijnlijke tafereeltje geeft te denken, welk zinnig mens houdt niet de gaatjes van een zoutstrooier naar onderen?

Wat mensen kunnen beredeneren; het zout valt door de zwaartekracht naar beneden waardoor de gaatjes aan de onderkant moeten zitten, geldt ook in de natuur. Paddenstoelen laten hun sporen los en die vallen recht naar beneden en vervolgens neemt de wind ze mee. Om vrij te kunnen vallen is het extreem belangrijk dat de lamellen of buisjes loodrecht naar beneden wijzen. Staan ze ook maar iets uit het lood dan blijven grote aantallen sporen hangen en worden voortplantingskansen niet benut. De zwam is zich op de een of andere manier bewust van deze zwaartekracht en de groei van het vruchtlichaam past zich hierop aan. Dit verschijnsel dat de groei door de zwaartekracht beïnvloed wordt, heet geotropie.

Geotropie is bij deze Doolhofzwammen goed te zien.

Asgrauwe kaaszwam met een geotropie die minder duidelijk is. Maar let op de oriëntering van de buisjes.

Waarom vertrekken als de buffettafel nog vol heerlijke gerechten staat? Een gast zal niet eerder opstappen dan wanneer het eten op is of wanneer het bijna sluitingstijd is. Een schimmel of zwam “denkt” er ook zo over.

Deze Tonderzwam heeft het nog prima naar zijn zin; er is een grote brede witte groeirand te zien.

Zo lang de boom nog genoeg hout heeft, is vertrekken niet nodig. Zo lang de vetpotten van Egypte goed gevuld zijn, schranst de zwam stilletjes door. Aan de vruchtlichamen van meerjarige zwammen is dit goed te zien. Dat een zwam een boom heeft geïnfecteerd is de eerste jaren meestal niet zichtbaar aan de buitenkant. Na jaren komt de zwam (we gaan maar even uit van een Tonderzwam, want die vormt meerjarige vruchtlichamen) in contact met de buitenlucht. Dit triggert de zwamvlok om vruchtlichamen te vormen, het lijkt erop dat de voedselvoorraad op begint te raken. Tijdens de eerste vette jaren is er nog genoeg hout om grote vruchtlichamen met brede witte groeiranden te vormen en is het hout nog stevig. Maar dan komen de magere jaren; de groei blijft achter en het hout is op. Vaak valt de boom in dit stadium om. Tijd voor de zwamvlok om alles op alles te zetten om nakomelingen voort te brengen. De zwamvlok gaat in noodbloei.

Als je dit weet, kun je mooi voor Maigret spelen. Je reconstrueert de moord op een boom. Bij de foto's staan een paar casussen. ■

Casus I

Hier is sprake van een complex geval. De levende berk is geïnfecteerd door een Tonderzwam. Na de dood van de berk viel hij op de linkerkant. Zo heeft hij een hele poos gelegen, maar na een aantal jaren is hij deels omgerold.
Hoe weet ik dat? De bovenste tonderknol moet aan een staande boom gegroeid zijn (geotropie). Je ziet dat de laatste jaren al tot de magere jaren horen. Na de val groeide het linker vruchtlichaam. Uiteraard is de onderkant volledig horizontaal. Een paar groeiseizoenen zijn te herkennen. De aangroei nam wel steeds af. De stand voldoet niet meer aan de eis van geotropie, dus de stam is verrold. De zwamvlok heeft na de verrolling het rechter vruchtlichaam gevormd.

CASUS II

De volgende foto´s zijn van één stam en horen bijelkaar. Hier is de staande stam aangetast (grootste vruchtlichaam), na de val kwamen eerst de grotere vruchtlichamen. Nu is het hout op. De zwam probeert nog nageslacht voort te brengen door noodbloei en kleine aangroei. Is de stam verrold?

Hoe heeft deze boom gestaan? Aan het grote middelste vruchtlichaam zie dat de boom scheef stond en naar rechts omgevallen is. Het vruchtlichaam rechts geeft aan dat het hout vrijwel op is. De aangroei is veel kleiner.

De laatste stuiptrekkingen. De nieuwe aangroei van de onderkant gezien, geeft aan dat het hout op is. Inderdaad kon je je vinger in het hout steken. De hele stam woog niets meer.

Casus III

Ik denk dat je die nu zelf wel kunt invullen.